

З НАРОДОВЗНАВЧИХ ПРАЦЬ ВЧЕЖИХ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

ВИЗНАЧНА ПРАЦЯ ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ

Олександр Антонович Кошиць (1875–1944) – видатний український хоровий диригент і композитор, один із засновників Української республіканської капели (1919), з якою гастролював по всьому світу, щоб, за словами ініціатора створення цього колективу Симона Петлюри, показати світовій громадськості, що є така держава Україна і є український народ. Свою місію капела виконала з честю, зачарувавши численних слухачів різних країн і народів незрівняним мистецтвом співу, глибиною і проникливістю створених образів, неперевершеною чарівністю українських народних і авторських пісень.

Через кілька років після зайняття України більшовицькими військами припинив своє існування і Український національний хор, який Олександр Кошиць створив, знаходячись у Європі (після розпаду Української національної капели), і з яким виїхав у велике гастрольне турне по Південній та Північній Америці. 1924 року він оселився неподалік Нью-Йорка, де керував різними хорами. На запрошення Осередку української культури й освіти, зокрема одного з його відповідальних працівників, доктора мистецтвознавства Павла Маценка, Олександр Кошиць переїздить до Вінніпега (Канада), де вони разом відкривають Диригентсько-вчительські курси підготовки українських диригентів. Тут Олександр Кошиць навчав мистецтва диригування і читав лекції про українську пісню й музику. До речі, курс таких лекцій він прочитав децю раніше в Колумбійському університеті США.

Саме цей курс став основою праці, яка пропонується. Слід сказати, що це вже четверте її видання. Перше вийшло в світ 1942 року, коштом учнів Диригентсько-вчительських курсів у Вінніпегу, друге – 1970 року в Нью-Йорку у видавництві “Наша Батьківщина”, а третє – англійською мовою також у Вінніпегу (1946).

Книжечка невеличка, але дуже цікава і багата фактологічно. Вона чи не вперше знайомить нас саме в такому плані з великою частиною нашої духовної культури – українською народною піснею та церковною музикою. Будучи високоосвіченим і глибокоерудованим музикантом, справжнім знавцем історії рідного народу, Олександр Кошиць з незмінною любов’ю і вмінням розповідає про історію української народної пісні, її суть, розмаїтість і багатство. “...Це не лекції чи виклади, а просто демонстрування українства”, – писав він. І то дійсно так. Адже “як один, і при тому найяскравіший, прояв духовного життя нації українська пісня тісно зв’язана з історією українського народу”, вона є фактично його співаною історією. Ще Микола Гоголь писав: “Пісні для України – все: і поезія, й історія, і батьківська могила. Хто не

проїнявся ними глибоко, той нічого не дізнається з минулого цієї квітучої країни”.

Не буде перебільшенням сказати, що Олександр Кошиць – один з найвидатніших знавців української церковної музики, про що яскраво свідчить хоч і коротка, але захоплююча, аргументована розповідь і про цей вид художньої творчості нашого народу.

Хочеться вірити, що ця прекрасна праця дасть можливість вам, шановні читачі, глибше пізнати історію, чарівну красу і силу української народної пісні, тієї пісні, яка фактично зберегла нас як народ, як націю, врятувавши від духовного зубожіння.

Київ

Михайло ГОЛОВАШЕНКО

Олександр Кошиць

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПІСНЮ І МУЗИКУ

При огляді української музики доводиться говорити перше всього про народну музичну творчість, зокрема про народну пісню, яка має в собі всі національні первні й стала ґрунтом для організованого музичного українського мистецтва як світського, так і церковного.

Музична творчість нашого народу огорнула піснею не тільки життя окремої одиниці з колиски до домовини, а й життя всієї нації у всіх проявах і змінах від передісторичних часів аж до наших днів. У так званих “Обрядових піснях” народна пам’ять донесла до нас із далеких сутінків нашого існування уламки поганського світогляду й ритуалу наших предків, а з початків нашої історії – відблиски пишної княжої доби; в піснях “Історичних” чуємо відгомін бур та катаклізмів нашої трагічної історії; в “Козацьких думках” – невільничі плачі та громи й фанфари козацької слави; пісні “Весільні” – це співана історія шлюбу, починаючи з часів матріархату; “Чумацькі пісні” дихають на нас вітром безкраїх українських степів; релігійні “Псалми і Канти” хвилюють нас ширістю й наївною простотою християнської віри й моралі; в “Побутових піснях” знаходимо найдокладніші картини життя у всіх його проявах, завітчані любовними поемами, повними чару і глибокого почуття, – а іскри веселості, гумору й сатири пісень “Жартівливих” випромінюють принадне світло життєздатності й здоров’я народу лагідної вдачі, чутливого, але сильного й мужнього. Тож постараємось хоч коротко сказати про головні риси нашої пісні, цього неоціненного скарбу українського народу.

Пісні Обрядові

Пісні Обрядові, як уже сказано, ведуть нас у сутінки праісторичного світогляду українського народу. В релігійних поглядах українця тих часів грало основну роль сонце й ті сили природи, що діють під його впливом. Бажання первісного хлібороба ввійти в контакт із тими силами породило певні акти, з яких склався поступово культ, і в цих актах одним із головних чинників був спів, що надавав усьому характер і тон. Стабільність сонячних фаз у році: зима, весна, літо й осінь, – утворили в цьому хліборобському культі цикл річних свят на честь сонця і сил природи. Ці свята мали різний зміст, відповідно до збільшення чи зменшення творчої сили природи під впливом сонця, а зі змістом свят мінявся і зміст святочних пісень. Отже, ці пісні охоплювали чотири пори року чотирма галузями: а) зимовими – “Колядками” і “Щедрівками”, б) весняними – “Веснянками” чи “Веснівками”, “Гагілками”, “Ягілками”, “Галями” та “Троїцькими”,